

TSUE – ZAGORZENIA I SZANSE

1. 08 maja 2019 – wyrok TSUE:

- „Trybunał orzeka co następuje: artykuł 11 ust. 3 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r., obejmuje swym zastosowaniem marynarza zamieszkałego w państwie członkowskim UE, zatrudnionego u pracodawcy mającego siedzibę w innym z państw członkowskich UE i pracującego na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego poza terytorium UE; marynarz ten podlega regulacjom dotyczącym koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; prawem właściwym jest prawo miejsca zamieszkania marynarza.
- istota wyroku (w języku potocznym): marynarz z państwa unijnego, zatrudniony przez armatora z innego państwa unijnego i wykonujący pracę na statku morskim pod banderą państwa trzeciego (w tym pod banderą państwa uznawanego za państwo tzw. wygodnej bandery) i poza terytorium Unii, w rozumieniu ubezpieczeń społecznych podlega regulacjom państwa, w którym mieszka.

2. Sytuacja prawna (państw i armatorów) przed wyrokiem TSUE

- regulacje państw trzecich (w tym tzw. wygodnych bander) – ustawodawstwo tych państw pozwala na zatrudnianie marynarzy bez ubezpieczeń społecznych,
- ustawodawstwo polskie – polscy marynarze zatrudnieni na statkach państw obcych (w tym tzw. wygodnych bander), nie wykonują pracy na obszarze RP, w związku z czym są wyłączeni obowiązku ubezpieczeń społecznych w Polsce (artykuł 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z 1998 r. stanowi, iż obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które są pracownikami na obszarze RP).
- armator unijny – do pracy na swoich statkach, pływającymi pod tzw. wygodnymi banderami, może zatrudniać na tych samych warunkach (bez ubezpieczeń społecznych) marynarzy zarówno z krajów poza UE jak i z Polski.

3. Sytuacja prawna (państw i armatorów) po wyroku TSUE

- regulacje państw trzecich (w tym tzw. wygodnych bander) – bez zmian, państwa te nie są związane regulacjami unijnymi,
- ustawodawstwo polskie – wykluczenie marynarzy pracujących na statkach obcych (w tym tzw. wygodnych bander) z obowiązku ubezpieczeń społecznych, staje się niezgodne z prawem unijnym (normy kolizyjne przewidziane w rozporządzeniu 883/2004 mają charakter bezwzględnie wiążący),
 - armator unijny – nadal będzie mógł zatrudniać marynarzy z państw poza unijnych bez opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, natomiast w przypadku marynarzy z Polski będzie musiał odprowadzać składki na ich ubezpieczenie zgodnie z polskim prawodawstwem (po dostosowaniu do tego polskiego prawa, co będzie musiało nastąpić, aby uzyskać zgodność z prawem unijnym).

4. Skutki dla armatorów unijnych w tym również polskich (przy braku reformy ubezpieczeń społecznych dla polskich marynarzy).

- drastyczny wzrost kosztów pracy (przy obecnie obowiązujących polskich regulacjach dotyczących ubezpieczeń społecznych marynarzy) dla armatorów unijnych zatrudniających marynarzy z Polski na statkach morskich ze względu na konieczność ‘uzusowania’ ich wynagrodzeń.

5. Potencjalne skutki dla polskich marynarzy, finansów państwa i szkolnictwa morskiego w Polsce (przy braku reformy).
 - unijni armatorzy (aby uniknąć wzrostu kosztów pracy) stopniowo będą pozbywać się polskich marynarzy,
 - agencja Drewry szacuje, że w światowej flocie morskiej pracuje ok. 40 tys. Polaków, wg związków zawodowych liczba polskich marynarzy zagrożonych utratą pracy wynosi 10 - 15 tys. ludzi,
 - wraz z utratą pracy przez marynarzy, system finansowy państwa będzie tracił wpływy przekazywane do banków w Polsce z tytułu wynagrodzeń marynarzy, obecnie wpływy te wynoszą ok. 2 mld zł rocznie,
 - jeżeli zabraknie możliwości pracy na statkach morskich w żegludze światowej, to zabraknie również chętnych do uczelni i szkół morskich, co postawi pod znakiem zapytania podstawy na których opiera się istnienie i rozwój szkolnictwa morskiego w Polsce

6. Istota reformy ubezpieczeń społecznych opracowanej pod patronatem NRR przy Prezydencie RP
 - ubezpieczenia społeczne marynarzy zostają powiązane z minimalnym wynagrodzeniem w gospodarce narodowej,
 - armator (statku pod polską (!) banderą) zostanie zwolniony ze składki przypadającej na pracodawcę.

7. Oferta dla armatorów wynikająca z wprowadzenia w życie przygotowanej reformy
 - jeżeli armator przerejestruje statki pod polską banderę, będzie zwolniony z tej części składki, która przypada na niego jako pracodawcę,
 - jeżeli pozostanie pod inną banderą, będzie płacił składki (po dostosowaniu polskiego systemu ubezpieczeń społecznych) od wynagrodzenia minimalnego w gospodarce narodowej a nie od wynagrodzenia brutto (składki będą zdecydowanie niższe od tych wymaganych według obecnie obowiązujących regulacji, toteż nie podniosą drastycznie kosztów pracy),
 - polscy marynarze (zarówno pod polską jak i pod tzw. wygodną banderą) będą mieli uregulowany status ubezpieczeniowy zgodnie z wymogami prawa unijnego.

8. Skutki wprowadzenia reformy
 - stworzenie warunków (ekonomicznych) do odbudowy polskiej floty pod polską banderą,
 - utrzymanie konkurencyjności polskich marynarzy na światowym, żeglugowym rynku pracy,
 - utrzymanie miejsc pracy dla absolwentów polskich szkół morskich, a przez to zapewnienie podstaw dalszego funkcjonowania polskiego szkolnictwa morskiego.

Tadeusz Hatański, kpt. ż. w., członek NRR przy Prezydencie RP

Gdynia, wrzesień 2019